

УДК 338.268

*Пономаренко Тетяна Вадимівна ****ПРОБЛЕМАТИКА ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. У статі обґрунтовано авторську позицію щодо необ'єктивності оцінювання економічної стійкості на підставі інтегральних показників. Виокремлено такі проблемні аспекти їх застосування: низька інформаційна змістовність синтетичних показників і формальність їх якісної інтерпретації, неадекватність інтегрування неадитивних величин, неможливість визначення впливу часткових показників на результуючий рівень, специфічність первинного базису оцінки, суб'єктивізм визначення пріоритетності моніторингових індикаторів та вибору їх еталонних значень, умовність існуючих шкал економічної стійкості на основі узагальнюючого показника.

Ключові слова: економічна стійкість, інтегральний показник, еталонний показник, рівень стійкості, фінансові параметри стійкості підприємства.

Вступ. Узагальнення повного спектру репрезентованих в економічній літературі підходів до оцінювання економічної стійкості дозволило автору виокремити такі їх групи [1, с. 44]:

1) фінансово-моніторинговий — оцінка поточного стану та динаміки фінансових показників компанії (С.Ю. Сидоренко, Л.Ю. Філобокова, В.І. Рошін, Р.Ю. Лоскутов, А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін та ін.);

2) кризово-імовірнісний — аналіз прогнозних горизонтів настання банкрутства (Е. Альтман, Р. Таффлер, Д. Фулмер, У. Бівер, Г. Савицька, Р. Сайфулін, О. Терещенко та ін.);

3) агреговано-функціональний — економічна стійкість інтегрально визначається сукупністю її функціональних видів (маркетингова, управлінська, виробнича тощо) (І.М. Омельченко, М.Д. Соколов, В.Є. Демінг, О.А. Табекіна, Н.М. Григорська, О.А. Матушевська, І.М. Євсюхін, В.С. Мітюшин, Е.Р. Місхожев та ін.);

4) бенчмаркінговий — економічна стійкість визначається рейтинговими позиціями підприємства відповідно до найкращого аналогу або стандарту (А.В. Грачов, В.В. Ковальов, І.Є. Юдін, М.Г. Качеянц, О.С. Счастливов, Ф.М. Сафін, Л. Браун, М. Кейлор, П. Гомперс, Д. Ісії, А. Метрик та ін.);

5) нормативно-цільовий — діагностика вірогідності прогнозних можливостей досягнення цільових орієнтирів діяльності підприємства у невизначених умовах середовища господарювання (А.В. Шмідт, О.В. Лускатова, О.В. Смірнов, І.С. Орлов, С.В. Пестриков).

Всі підходи, окрім останнього, що орієнтується на прогнозні показники стійкості підприємства, визначають доцільність її оцінки виключно на основі

*Пономаренко Тетяна Вадимівна — канд. екон. наук, докторант кафедри обліку, аналізу, аудиту та адміністрування підприємств ГМК ДВНЗ «Криворізький національний університет», dvnz@inbox.ru

одного зведеного чисельного значення, що синтетично, але не системно, уособлює різні аспекти як її забезпечення у минулому, так і моментного теперішнього стану.

Постановка задачі. Враховуючи «методологічно-інтегральну» одновекторність існуючих підходів до оцінювання економічної стійкості підприємства, автор ставить за мету визначення доцільності його застосування як інформаційного конструкту для формування адекватних висновків стосовно стану компанії та вибору оптимальних управлінських рішень.

Результати. Технологія визначення інтегрального показника, не зважаючи на варіативність первинних моніторингових індикаторів, однотипова та передбачає реалізацію таких етапів:

- 1) формування вибірки показників для аналізу;
- 2) обґрунтування еталонних значень для кожного показника;
- 3) стандартизація показників (відношення фактичних до еталонних);
- 4) визначення пріоритетності показників і присвоєння їм коефіцієнтів вагомості;
- 5) розрахунок інтегрального показника з урахуванням коефіцієнтів вагомості кожного стандартизованого значення;
- 6) якісна інтерпретація інтегрального показника.

Якісний рівень економічної стійкості підприємства стилістично репрезентується у науковій літературі через такі визначення: 1) абсолютний (оптимальний), нормальний, критичний [2, с. 120]; 2) високий, середній, низький, кризовий [3, с. 40]; 3) стійкий, квазістійкий, хиткий [4, с. 125]; 4) абсолютний, прийнятний, допустимий, нестійкий, кризовий [5, с. 9]; 5) абсолютно стійкий стан, стабільна стійкість, відносна стійкість, задовільна стійкість, інтервал біфуркації стійкого стану, задовільний стан стійкості, нестійкий стан, передкризовий стан, кризовий стан [6, с. 317] тощо.

Безперечно, можна визнати право на існування різних стилістичних оформлень якісної ідентифікації рівня економічної стійкості. Проблема полягає у відсутності чітких критеріїв відношення до того чи того якісного рівня. Діапазон можливих значень інтегрального рівня від 0 до 1 пропорційно поділяється науковцями на визначену кількість виокремлених рівнів (3, 4, 5), що дозволяє перевести кількісні показники у якісні (табл. 1).

Автор не прагнув представити весь спектр презентованих у наукових публікаціях шкал оцінювання якісного рівня стійкості. Наведені приклади представлені виключно для підтвердження некоректності формування шкал на базі інтегральних показників. Формальність цього підходу унеможливорює ідентифікацію реального стану компанії та актуалізує одне із найважливіших методологічних питань: коректне обґрунтування логічно-змістовної наповненості якісних станів підприємства за критерієм стійкості.

Ситуація стає ще парадоксальнішою, коли, хоча б гіпотетично, уявити звітування топ-менеджменту перед корпоративним керівництвом таким чином: у минулому році ми мали високу економічну стійкість, бо її інтегральний рівень дорівнював 0,90, а в поточному році маємо лише нормальну стійкість, бо її інтегральний показник знизився до 0,89. Яку реакцію необхідно очікувати? Яка

інформаційна насиченість цих даних? Яким чином необхідно формувати перелік першочергових управлінських заходів на підставі цих змін? Узагальнюючі показники побудовані таким чином, що погіршення їх рівня внаслідок зниження одного показника може бути компенсовано підвищенням іншого.

Таблиця 1

**СУЧАСНИЙ ФОРМАТ ЯКІСНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ІНТЕГРАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ
ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА [СФОРМОВАНО АВТОРОМ НА ОСНОВІ
[7, с. 96; 8, с. 85; 9, с. 99; 10; 85, с. 9; 11, с. 51-52; 12, с. 112]**

Якісна інтерпретація значень		Значення інтегрального показника економічної стійкості		Якісна інтерпретація значень	
[7, с.96]	Зона високої економічної стійкості	$0,9 < I < 1$	0,80 — 1,00	Дуже високий рівень стійкості	[8, с. 85; 118, с. 99]
	Зона нормальної економічної стійкості	$0,7 < I < 0,9$	0,63 — 0,80	Високий рівень економічної стійкості	
	Зона нестійкого положення підприємства	$0,3 < I < 0,7$	0,37 — 0,63	Середній рівень економічної стійкості	
	Зона абсолютно нестійкого положення підприємства	$I < 0,3$	0,20 — 0,37	Незадовільний рівень стійкості	
	Зона високої економічної стійкості	$0,9 < I < 1$	0 — 0,20	Критичний рівень	
[10]	Стабільно стійкий рівень	0,85 — 1,0	0,81-1	Абсолютний економічна стійкість	[9, с. 90]
	Стійкий рівень	0,7	0,68-0,8	Прийнятна економічна стійкість	
	Тимчасово-нестійкий рівень	0,5	0,48-0,67	Допустима економічна стійкість	
	Нестійкий рівень	0,3	0,2-0,48	Нестійкий стан	
	Стабільно-нестійкий рівень	0	0-0,19	Кризовий стан	
[11, с.51-52]	Висока економічна стійкість підприємства	0,76 — 1,00	1	Абсолютна зона стійкості	[12, с. 112]
	Нормальна економічна стійкість підприємства	0,51 — 0,75	0,8 — 1	Стабільна зона стійкості	
	Критична економічна стійкість підприємства	0,26 — 0,50	0,5 — 0,8	Нестійка (передкризова) зона	
	Нестійкість підприємства	0 — 0,25	<0,5	Кризова зона	

Натомість, у реальній економічній дійсності, зміни різних показників не володіють властивістю «фізичної еквівалентності», при якій відносне збільшення одних елементів компенсує відносне зменшення інших, зберігаючи у вигляді середньої деяку властивість сукупності. Так, зниження чистого доходу не може бути покрито зменшенням боргових зобов'язань; збільшення матеріаломісткості не компенсується підвищенням продуктивності і т.д.

Іманентною ознакою інформаційного базису оцінювання економічної стійкості підприємства є його ретроспективний характер, що визначається поточними досягнутими результатами. Проблема полягає у тому, що більшість показників ґрунтується на даних бухгалтерської звітності. Критичний аналіз, проведений вище, дозволяє стверджувати, що показники, розраховані на її основі, дають уявлення про функціонування підприємства на звітну дату, а не за період, тому висновки, що випливають з такого аналізу, можуть виявитися поспішними і навіть помилковими. Це положення абсолютно об'єктивно для таких методів оцінювання, як коефіцієнтний аналіз, формування рівняння регресії, визначення ймовірності банкрутства на основі будь-яких моделей.

Але ключовим питанням при цьому залишається адекватність поєднання різноспрямованих показників (фінансових, організаційних, управлінських, інноваційно-інвестиційних, трудових тощо) в один узагальнюючий. Відомо, що операції додавання мають змістовний сенс лише у тому випадку, коли показники за своєю сутністю є адитивними. Натомість, економічна стійкість не може бути зведена до суми часткових показників, бо за своєю сутністю вони є емергентними, а, відповідно, неадитивними.

Формування інтегрального показника (рівня) стійкості ґрунтується на визначенні відхилення поточних значень параметрів функціонування підприємства від бажаних (нормативних, «ідеальних»). Ключовим аспектом при цьому є пошук еталонної моделі, яка виступає стандартом найвищої економічної стійкості підприємства. Як уже зазначалося, більшість показників, за якими ідентифікується рівень економічної стійкості, відноситься до фінансових. Їх можна поділити на дві групи: перша група має чітко визначені нормативні (еталонні) значення (показники фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності); друга група характеризується відсутністю конкретизованих значень параметрів (показники прибутковості та ділової активності). На перший погляд, у стандартизації показників, нормативи яких чітко визначені у численних наукових публікаціях і, навіть, підручниках, відсутня дискусійність. Однак, виникають питання стосовно об'єктивності самих загальноприйнятих нормативів.

Як приклад, широко використовуваний у всіх підходах коефіцієнт автономії та його мінімальна межа на рівні 0,5. При цьому, практика японських компаній свідчить, що 20 % власного капіталу у загальній структурі джерел не створює загроз їх існуванню. Коефіцієнт автономії підприємств Німеччини за галузями виглядає наступним чином: хімічні підприємства — 0,38; машинобудівні підприємства — 0,20; харчові підприємства — 0,21. Безперечно, невідповідність цих показників нормативу можна пояснити специфікою зарубіжного бізнесу, що характеризується високим рівнем довіри між кредиторами та позичальниками та сприятливими умовами використання банківських кредитів. Натомість,

реалії підприємств пострадянського простору підтверджують аналогічні тенденції. Так, за результатами досліджень А.А. Черник, коефіцієнт автономії провідних російських компаній вар'ює від 21 до 67 % [13, с. 127]. Статистичні дані, що відображають структуру капіталу вітчизняних підприємств, представлено на рис. 1.

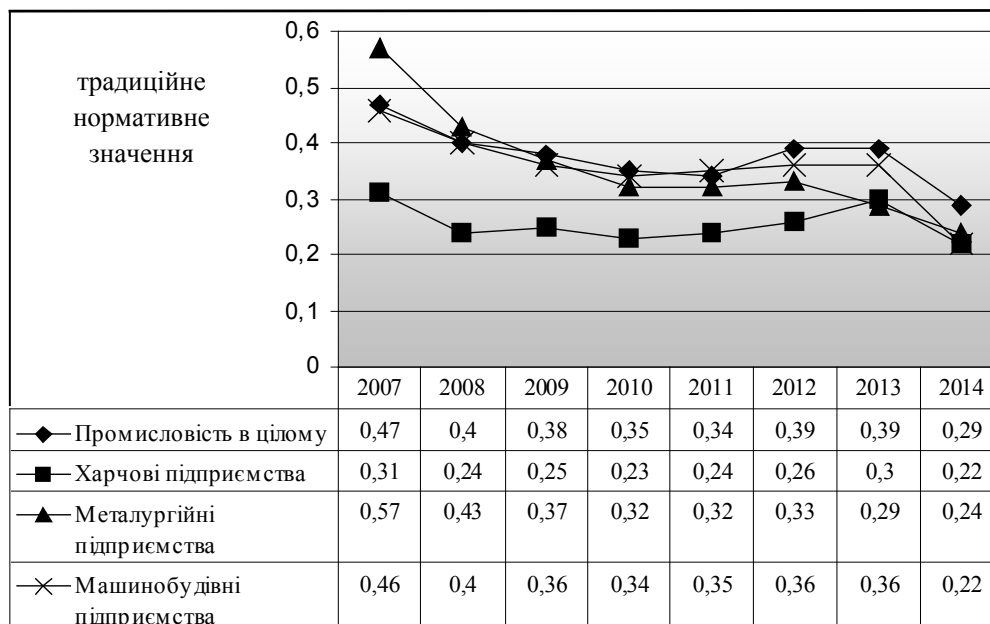

Рис. 1. Коефіцієнт автономії національних промислових підприємств у 2007–2014 рр. (розраховано автором)

Коефіцієнт автономії у значному ступені визначається політикою фінансування активів: деякі компанії орієнтуються переважно на власний капітал, інші — на довгострокові кредити або короткострокові позики. Відповідно, навіть у межах однієї галузі спостерігається значна варіативність цього показника. До того ж варто акцентувати увагу на тому, що масштабні інвестиції, спрямовані на впровадження нових видів продукції, оновлення техніко-технологічної бази виробництва, знижують рівень коефіцієнту автономії, однак дозволяють сформувати стійкі конкурентні позиції підприємства на ринку. Пріоритетність останніх не викликає сумніву у порівнянні зі забезпеченням поточної відповідності не достатньо обґрунтованим нормативам.

До речі, якщо є нижня межа коефіцієнту автономії, то якою повинна бути її верхня межа, але ж функціонування підприємства виключно за рахунок власних коштів не відповідає сучасним критеріям зниження витрат на капітал і мінімізації його вартості? Сучасні підходи по-різному визначають еталонні значення фінансових параметрів стійкості як за цим, так і за іншими показниками (табл. 2 і 3).

Таблиця 2

**ГРУПУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПАРАМЕТРІВ ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ЗА РЕЙТИНГОВИМИ КЛАСАМИ**

Показник	Межі класів відповідно критеріям, значення, бал					
	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	VI клас
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,25	0,2	0,15	0,1	0,05	< 0,05
	(20)	(16)	(12)	(8)	(4)	(0)
Коефіцієнт термінової ліквідності	> 1	0,9	0,8	0,7	0,6	< 0,5
	(18)	(15)	(12)	(9)	(6)	(0)
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	1,9–1,7	1,6–1,4	1,3–1,1	1,0	< 1
	(16,5)	(15–12)	(10,5–7,5)	(6–3)	(1,5)	(0)
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	> 0,6	0,59–0,54	0,53–0,43	0,42–0,41	0,4	< 0,4
	(17)	(15–12)	(11,4–7,4)	(6,6–1,8)	(1)	(0)
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	> 0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	< 0,1
	(15)	(12)	(9)	(6)	(3)	(0)
Коефіцієнт забезпеченості запасів власним капіталом	> 1	0,9	0,8	0,7	0,6	< 0,5
	(15)	(12)	(9)	(6)	(3)	(0)
Мінімальне значення межі	100	85–64	63,9–56,9	41,6–28,3	18	—

Таблиця 3

**РЕЙТИНГУВАННЯ КЛЮЧОВИХ ФІНАНСОВИХ ПАРАМЕТРІВ
ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Показник	Рейтингові значення показників відповідно до класу стійкості				
	5	4	3	2	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,3	0,3–0,2	0,2–0,1	0,1–0	< 0
Коефіцієнт автономії	> 0,7	0,7–0,6	0,6–0,5	0,5–0,4	< 0,4
Коефіцієнт маневреності	> 0,5	0,5–0,35	0,35–0,2	0,2–0,15	< 0,15
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	> 6,9	6,9–6	6–4,6	4,6–3,2	< 3,2
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	> 3,5	3,5–3,43	3,43–3,35	3,35–3,27	< 3,27
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	< 0,7	0,7–0,85	0,85–1	1–1,25	> 1,25
Коефіцієнт термінової ліквідності	> 1	1–0,75	0,75–0,5	0,5–0,25	< 0,5
Коефіцієнт поточної ліквідності	> 2	2–1,5	1,5–1	1–0,5	< 0,5
Рентабельність власного капіталу	> 0,076	0,076–0,038	0,038–0	0–(–0,038)	< –0,038
Рентабельність власних активів	> 0,083	0,083–0,042	0,042–0	0–(–0,041)	< –0,041

Не зважаючи на актуалізацію проблеми необхідності врахування галузевої специфіки бізнесу при формуванні нормативних (еталонних) значень у деяких наукових публікаціях [14, 15], це питання залишається на периферії уваги дослідників, фігуруючи лише в імпліцитній формі. Галузеві особливості визначаються тривалістю операційного циклу, структурою активів, рівнем доходності та інші параметри функціонування. Натомість, реалії вітчизняної аналітики свідчать про відсутність коригування фінансових параметрів відповідно до галузевої специфіки (табл. 3).

Таблиця 3

НОРМАТИВНІ ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПАРАМЕТРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ*

Показник	Нормативне значення
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 — 0,8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0
Коефіцієнт автономії	> 0,5
Коефіцієнт фінансування	< 1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	> 0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0
Коефіцієнт рентабельності діяльності	> 0

* Відповідно до Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 26.01.2001 № 49/121 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів від 04.01.2013 № 2/23

Варіативність мобільної частини активів різногалузевих підприємств дозволяє відзначити, що, навіть при однаковій структурі джерел формування капіталу, рівень таких показників, як коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (робочим капіталом), поточної ліквідності для кожного виду діяльності різний. У цьому контексті варто відзначити хоча б спробу диференціації нормативних значень показників різногалузевих підприємств у Республіці Білорусь (табл. 4).

Таблиця 4

НОРМАТИВНІ ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПАРАМЕТРІВ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ*

Вид економічної діяльності	Нормативне значення коефіцієнту		
	Поточної ліквідності	забезпеченості власними оборотними коштами	забезпеченості фінансових зобов'язань активами
Промисловість в цілому	1,70	0,30	не більше 0,85
Хімічні та нафтохімічні підприємства	1,40	0,20	
Машинобудівні та металообробні підприємства	1,30	0,20	
Машинобудівні підприємства (виробництво сільськогосподарських машин)	1,60	0,10	
Підприємства з виробництва будівельних матеріалів	1,20	0,15	
Підприємства легкої промисловості	1,30	0,20	

* Відповідно до Інструкції по аналізу та контролю за фінансовим станом і платоспроможністю суб'єктів підприємницької діяльності, затвердженої Постановою Мінфіну, Мінекономіки і Мінстату Республіки Білорусь від 14 травня 2004 р. №81/128/65

Варто відзначити, що вітчизняна практика оперує чітко визначеними нормативами ліквідності: поточна ліквідність повинна мати значення не менше ніж 2; термінова (критична) — не менше 1; абсолютна ліквідність — на рівні 0,25. Досвід функціонування зарубіжних підприємств спростовує такий абсолютизований підхід (табл. 5).

Доцільно також акцентувати увагу на певній некоректності показників ліквідності, оскільки активи відображені у звітності на певну дату, а борги, хоча і вимірювані на ту ж саму дату, мають різних термін погашення. Іншими словами: терміновість у зобов'язаннях і ліквідність в активах — достатньо суб'єктивні характеристики, які лише умовно можна співставляти одне з іншим. Так, до складу поточних зобов'язань включаються позиції, які мають диференційований період сплати: короткострокові банківські кредити з терміном погашення протягом тижня, або кількох місяців; зобов'язання перед постачальниками з різним терміном погашення (місяць, два, три); заборгованість по оплаті праці — терміном погашення не більше місяця і т.д. У рамках дебіторської заборгованості також спостерігається велика градація активів за термінами їх трансформації у ліквідні платіжні засоби.

Таблиця 5

**НОРМАТИВНІ ЗНАЧЕННЯ КОЕФІЦІЄНТУ ПОТОЧНОЇ
ЛІКВІДНОСТІ У ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ ТА В УКРАЇНІ**

Галузь	Країна				
	США	Англія	Японія	Країни ЄС	Україна
Легка промисловість	2,5	1,8	1,8	1,8	2
Харчова промисловість	1,25	1,25	1,35	1,45	
Машинобудування	1,1	1,1	1,2	1,5	
Торгівля	1,6	1,3	1,1	1,0	
Середнє значення	1,25	1,25	1,25	1,25	2

Рівень проблеми зростає експотенційно, коли мова йде про визначення еталонних значень показників, для яких відсутні чітко встановлені нормативи. Так, динаміка показників ефективності господарювання гірничодобувних підприємств у значному ступені визначається поточним станом світового ринку залізничної продукції. Лише протягом п'яти років амплітуда коливань рентабельності (збитковості) продукції знаходилася в межах від -11 % до 255 % (рис. 2). З огляду на це, виникають логічні питання: яке значення рентабельності продукції є еталонним? які її девіації є припустимими? Чи можна ідентифікувати стан ПАТ «ЄВРАЗ Суха Балка» як нестійкий у 2009—2010 рр. (збитковість продукції у цей період становила -11 % і -8 % відповідно)? Безперечно, ні, оскільки в умовах стагнації металургійного виробництва, підприємству вдалося зберегти трудовий потенціал і масштаби господарської діяльності, тобто вистояти, що

дозволило забезпечити прибуткову діяльність у подальші роки (рентабельність продукції у 2011 році становила 211 %).

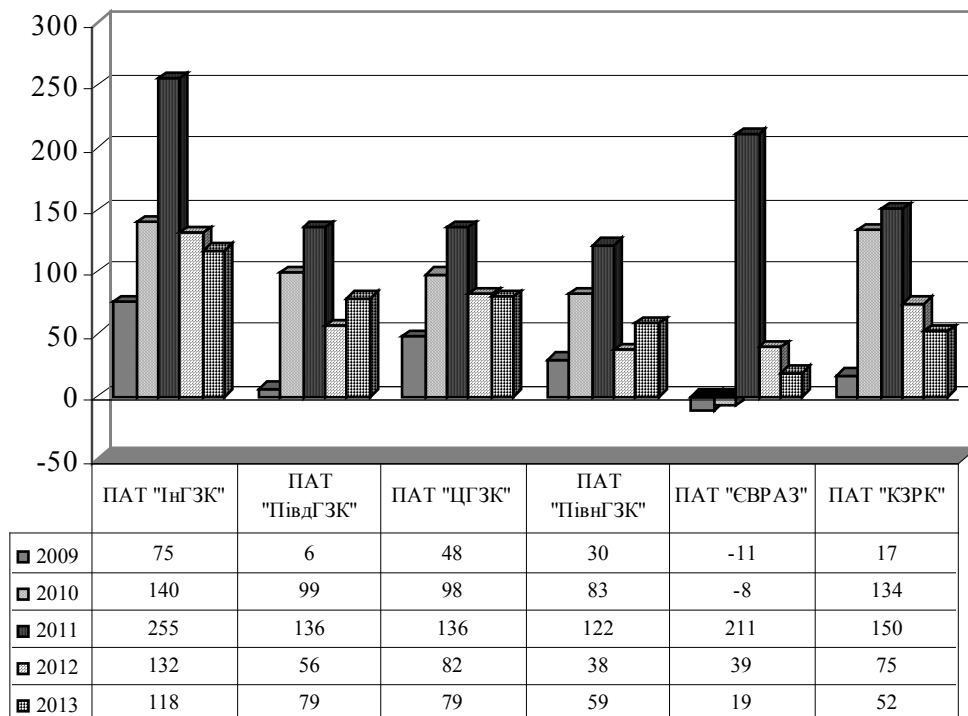

Рис. 2. Рентабельність (збитковість) продукції гірничодобувних підприємств України у 2009–2013 рр.

Умовні скорочення: ІнГЗК — Ігулецький гірничо-збагачувальний комбінат; ПівдГЗК — Південний ГЗК; ЦГЗК — Центральний ГЗК; ПівнГЗК — Північний ГЗК; «ЄВРАЗ» — ЄВРАЗ Суха Балка; «КЗРК» — Криворізький залізрудний комбінат.

З іншого боку, широковідомими є приклади господарювання підприємств-інноваторів, які є «піонерами» по виводу нової продукції на ринок. З метою завоювання якомога більшої частки ринку та прихильності споживачів, вони реалізують цю продукцію з найменшою прибутковістю. Це дозволяє їм забезпечити перманентні грошові потоки та можливості нарощення масштабів діяльності у прогностичному періоді, коли з аналогічною продукцією на ринок вийдуть конкуренти.

До складу інтегрального рівня економічної стійкості підприємства часткові показники «входять» з урахуванням коефіцієнтів їх вагомості. Спектр підходів до їх визначення достатньо широкий, однак, всі вони вкладаються в рамки двох методів: попарне порівняння, експертне оцінювання. Використання методів першої групи ґрунтується на чіткій підпорядкованості показників: $K_1 > K_2 > K_3 > \dots > K_{n-1} > K_n$. При цьому вагові коефіцієнти найбільш і найменш важливих по-

казників відрізняються одне від іншого у строго фіксовану кількість разів, яка залежить виключно від кількості показників. Знайти відповіді на питання пріоритетності тих чи тих параметрів економічної стійкості у численних публікаціях доволі складно. Так, підприємство може бути прибутковим, але неплатоспроможним, з іншого боку, від'ємні фінансові результати не впливають на здатність відповідати по зобов'язаннях. Відповідно, якщо відсутня наукова аргументація ієрархії параметрів економічної стійкості, то яким чином математичні методи спроможні надати відповіді на ці питання? «Небагатий» вибір між необ'єктивним формалізмом і суб'єктивністю суджень дозволяє констатувати умовність підходів до визначення вагових коефіцієнтів, які позбавлені конкретизованих аргументів.

Підсумовуючи зазначене, доречно пригадати слова відомого науковця В.В. Ковальова: «Ухваленню будь-якого рішення, яке має не спонтанний характер, передують його обґрунтування, що базується на аналітичних процедурах. Сенс і значущість подібних процедур, особливо в бізнесі, виходять далеко за рамки найпростіших арифметичних дій або розрахунку ряду безсистемно відібраних аналітичних показників» [16]. Це ще раз актуалізує сучасну проблему оцінювання економічної стійкості: змістовної емпіричної значущості операцій з чисельними значеннями показників.

Висновки. Узагальнення наведених проблемних аспектів дозволяє констатувати, що, інтегральний формат методології оцінювання рівня економічної стійкості не виправдовує себе внаслідок такого:

- неможливістю визначення впливу кожного часткового показника на результуючий рівень;
- неадекватністю вибору еталонних значень унаслідок стереотипності розуміння нормативних значень певних параметрів;
- зростанням інформаційної асиметрії внаслідок умовності існуючих шкал економічної стійкості на основі узагальнюючого показника;
- формальністю якісної інтерпретації рівня стійкості, що унеможлиблює його імплементацію у практику господарювання підприємств.

Розвиток методології оцінювання економічної стійкості повинен ґрунтуватися на сучасному науковому доробку в аспекті: 1) доцільності використання шкал; 2) диференціації станів; 3) розширення спектру фінансових параметрів нефінансовими. При цьому об'єктивної необхідності потребує трансформація підходу до формування шкал та ідентифікації станів, який характеризується абсолютизацією математичного формалізму в збиток змістовного наповнення стійкості як багатокритеріального за своєю сутністю явища.

Література

1. Пономаренко Т.В. Систематизація підходів до оцінювання економічної стійкості підприємства / Т.В. Пономаренко // Науковий вісник Херсонського державного університету. — Серія «Економічні науки». — 2016. — Вип. 16. — Частина 3. — С. 43—47.

2. *Скрыль О.К.* Анализ подходов к управлению экономической устойчивостью промышленных предприятий / О.К. Скрыль // *Економіка: реалії часу*. — 2013. — №3(8). — С. 119—122.
3. *Головач Т.В.* Ризик та економічна стійкість підприємницьких структур / Т.В. Головань // *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. — 2014. — №2. — Т.2. — С. 38—41.
4. *Магеррамзаде А.С.* Поняття стійкості фінансово-економічної системи і фундаментальних чинників фінансових світових потрясінь / А.С. Магеррамзаде // *Наукові праці МАУП*. — 2012. — Вип. 4. — С. 124—130.
5. *Григорська Н.М.* Системно-процесне управління економічною стійкістю підприємств машинобудування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 / Н.М. Григорська. — К., 2014. — 20 с.
6. *Гончаренко О.М.* Діагностика та інструментарій оцінки стійкого розвитку підприємства / О.М. Гончаренко // *Праці Одеського політехнічного університету*. — 2011. — Вип. 2(36). — С. 312—319.
7. *Евстюхин И.Н.* Совершенствование механизмов обеспечения экономической устойчивости предприятий металлургического комплекса России: дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05 / И.Н. Евстюхин. — М.: РГБ, 2007. — 190 с.
8. *Глушко О.В.* Визначення рівня економічної стійкості підприємств на основі показників ефективності / О.В. Глушко, І.Ю. Гришова, М.Ю. Щербата // *Економічний часопис*. — 2015. — 155 (11-12). — С. 82—86.
9. *Федотова І.В.* Визначення рівня стратегічної стійкості функціонування АТП / І.В. Федотова // *Економіка транспортного комплексу*. — 2012. — Вип. 20. — С. 90—102.
10. *Тулуева А.* Методические аспекты оценки экономической устойчивости предприятия под влиянием внутренних и внешних факторов [Электронный ресурс] / А. Тулуева // *Интернет-журнал «Экономические исследования»*. — 2014. — №4 (14). — Режим доступа: <http://www.erce.ru/internet-magazine/magazine/40/632/>
11. *Наконечна О.С.* Методичні підходи до оцінювання економічної стійкості промислових підприємств / О.С. Наконечна // *Інвестиції: практика та досвід*. — 2015. — № 6. — С. 47—53.
12. *Брянцева И.В.* Диагностика и управление экономической устойчивостью строительного предприятия: теория и методология: дис. ... д-ра экон. наук: спец. 08.00.05 / И.В. Брянцева. — Хабаровск, 2004. — 367 с.
13. *Черник А.А.* Определение нормативных значений коэффициентов финансовой устойчивости для организаций различных видов экономической деятельности в условиях применения отдельных политик финансирования активов / А.А. Черник // *Новые технологии*. — 2014. — Вип. № 3. — С. 124—129.
14. *Мисхожев Э.Р.* Концептуальные основы диагностики экономической устойчивости промышленного предприятия [Электронный ресурс] / Э.Р. Мисхожев // *Аудит и финансовый анализ*. — 2011. — №3. — Режим доступа: http://www.auditfin.com/-fin/2011/3/2011_III_03_16.pdf
15. *Имангулов В.Р.* Система показателей финансовой устойчивости и анализ действующих методик их определения / В.Р. Имангулов // *Аудит и финансовый анализ*. — 2010. — № 5. — С. 94—100.
16. *Ковалев В.В.* Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 560 с.

References

1. Ponomarenko T.V. «Sistematizacija pidhodiv do ocinjuvannja ekonomichnoï stijkosti pidpriemstva» *Naukovij visnik Hersons'kogo derzhavnogo universitetu*, vol. 16, no 3 (2016): 43-47.
2. Skryl' O.K. «Analiz podhodov k upravlennju ekonomicheskoy ustojchivost'ju promyshlennyh predpriyatij» *Ekonomika: realii chasu*, no 3(8) (2013): 119-122.
3. Golovach T.V. «Rizik ta ekonomichna stijkist' pidpriemnic'kih struktur» *Visnik Hmel'nic'kogo nacional'nogo universitetu, Serija «Ekonomichni nauki»*, vol. 2, no 2 (2014): 38-41.
4. Magerramzade A.S. «Ponjattja stijkosti finansovo-ekonomichnoï sistemi i fundamental'nih chinnikov finansovih svitovih potrjasin'» *Naukovi praci MAUP*, vol. 4 (2012): 124-130.
5. Grigors'ka N.M. (2014) *Sistemno-procesne upravlinnja ekonomichnoju stijkistju pidpriemstv mashinobuduvannja*: avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ekon. nauk: spec. 08.00.04: Kiïv (in Ukr).
6. Goncharenko O.M. «Diagnostika ta instrumentarij ocinki stijkogo rozvitku pidpriemstva» *Praci Odes'kogo politehnichnogo universitetu*, vol. 2, no 36 (2011): 312-319.
7. Evstjuhin I.N. (2007) *Sovershenstvovanie mehanizmov obespechenijaj ekonomicheskoy ustojchivosti predpriyatij metallurgicheskogo kompleksa Rossii*: dis. ... kand. jekon. nauk: spec. 08.00.05: Moskva: RGB(inRuss).
8. Glushko, O.V., Grishova, I.Ju., Shherbata, M.Ju. «Viznachennja rivnja ekonomichnoï stijkosti pidpriemstv na osnovi pokaznikov effektivnosti» *Ekonomichnij chasopis*, vol. 155, no 11-12 (2015): 82-86.
9. Fedotova I.V. «Viznachennja rivnja strategichnoï stijkosti funkcionuvannja ATP» *Ekonomika transportnogo kompleksu*, vol. 20 (2012): 90-102.
10. Tulueva A. «Metodicheskie aspekty ocenki ekonomicheskoy ustojchivosti predpriyatija pod vlijaniem vnutrennih i vneshnih faktorov» *Internet-zhurnal «Jekonomicheskie issledovanija»*, vol. 4, no 14 (2014).
11. Nakonechna O.S. «Metodichni pidhodi do ocinjuvannja ekonomichnoï stijkosti promislovih pidpriemstv» *Investicii: praktikadosvid*, no 6 (2015): 47-53.
12. Brjanceva I.V. (2004) *Diagnostika i upravlenie ekonomicheskoy ustojchivost'ju stroitel'nogo predpriyatija: teorijai metodologija*: dis. ... d-ra jekon. nauk: spec. 08.00.05: Habarovsk (inRuss).
13. Chernik A.A. «Opredelenie normativnyh znachenij koeficientov finansovoj ustojchivosti dlja organizacij razlichnyh vidov ekonomicheskoy dejatel'nosti v uslovijah primenenija otel'nyh politik finansirovanija aktivov» *Novyetehtnologii*, vol. 3 (2014): 124-129.
14. Mishozhev Je.R. «Konceptual'nye osnovy diagnostiki ekonomicheskoy ustojchivosti promyshlennogo predpriyatija» *Audit i finansovyj analiz*, no 3 (2011).
15. Imangulov V.R. «Sistema pokazatelej finansovoj ustojchivosti i analiz dejstvujushhih metodik ih opredelenija» *Audit i finansovyj analiz*, no 5 (2010): 94-100.
16. Kovalev V.V. (2001) *Finansovyj analiz: metody i procedury*. Finansy i statistika: Moskva (in Russ).

ПРОБЛЕМАТИКА ОЦЕНИВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Т.В. Пономаренко, канд. экон. наук,
докторант кафедры обліку, аналізу,
аудиту та адміністрування підприємств
ГМК ДВНЗ «Криворізький національ-
ний університет»

Аннотация. В статье обоснована авторская позиция касательно необъективности оценки экономической устойчивости на основании интегральных показателей. Выделены следующие проблемные аспекты их применения: низкая информационная содержательность синтетических показателей и формальность их качественной интерпретации, неадекватность интегрирования неаддитивных величин, невозможность определения влияния частных показателей на результирующий уровень, специфичность первичного базиса оценки, субъективизм определения приоритетности мониторинговых индикаторов и выбора их эталонных значений, условность существующих шкал экономической устойчивости на основе обобщающего показателя.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, интегральный показатель, эталонный показатель, уровень устойчивости, финансовые параметры устойчивости предприятия.

PROBLEMS OF ECONOMIC EVALUATION OF STABILITY OF THE ENTERPRISE

T. Ponomarenko, PhD,
SHEI «Kryvyi Rih National University»,
Ukraine

Abstract. In the article the author's position regarding the bias estimation of economic stability on the basis of integrated indicators. Scroll to the following problematic aspects of their application: low information richness of synthetic indicators and formality of their qualitative interpretation, inadequate integration of non-additive values, the inability to determine the effect of particular indicators on the resulting level of specificity of the primary assessment basis, subjective prioritization of monitoring indicators and the choice of reference values, convention existing scales of economic stability on the basis of summary measure.

Keywords: economic sustainability, integral index, the benchmark, the level of stability, the stability of the financial parameters of the company.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2016